

BANEBRYTERE FOR EVANGELIET BLANT SANTALFOLKET

av

OLAV HODNE

En av de aller første kjente beretninger om santalerne skriver seg fra 1780-årene. En engelsk embetsmann, Augustus Cleveland, var på den tiden stasjonert i Bhagalpur noe nord for det nåværende Santal Parganas. Han kom der i kontakt med stammefolk av Mal Paharia-stammen, og fattet sterk interesse for dem. Han fikk satt i gang en skole for Mal Paharia-folket, den første skole blant noe stammefolk i India. Santalerne hadde også på denne tid så smått begynt å bosette seg i Raj Mahal-fjellene, trakten rundt Bhagalpur. Det kan ikke ha vært mange av dem der på den tiden, men Cleveland nevner dem i en rapport til regjeringen. Og det er ikke umulig at der har vært santaler i den skolen som han opprettet. Cleveland døde dessverre midt i sitt rike arbeid for å hjelpe stammefolkene. Han var da bare 29 år gammel (d. 1784).

I 1820-årene besøkte den anglikanske biskop i Calcutta, R. Heber, Bhagalpur.¹ Han fant der fremdeles skolen som Cleveland hadde satt i gang, skjønt den hadde skrumpet inn til et minimum av hva den engang hadde vært. Heber priser Cleverlands arbeid og sier om ham bl. a.: «He was one of the best of English gentlemen, the happy possessor of all sorts of gifts, fame, competence etc.»

Heber ble så interessert i hva han så i Raj Mahal-fjellene, at han bestemte seg for å sende en misjonær dit. Ved hans formidling sendte så Society for the Propagation of the Gospel pastor T. Christian til Bhagalpur i 1825. Han døde dessverre allerede i 1827, og det ble ikke tatt opp noe mer arbeid i Bhagalpur før Church Missionary Society begynte misjon der i begynnelsen av 1850-årene (jfr. senere). Det er imidlertid

sannsynlig at T. Christian i den korte tid han arbeidde i Bha-galpur, også kom i forbindelse med santalerne, vel som den første misjonær.

En skoleinspektør, William Adam, nevner også en del om santalerne i en rapport om skoleundervisningen i Bengal,² bl. a. at der mellom de ca. 6350 elever i de forskjellige skoler i Birbhum også var tre santaler.

Dette har jo for så vidt ikke noe med misjon blant santalerne å gjøre. Men det viser dog at stammefolkene og også santalerne på denne tiden hadde begynt å trekke til seg oppmerksomhet både fra myndigheter og misjoner — om enn i ringe grad.

American Free Will Baptist Mission

Denne misjon tok opp arbeid i Orissa i året 1836. Etter kort tids arbeid var tre misjonsstasjoner grunnlagt: Balasore, Jessore og Midnapur. De to første misjonærer var Noyes og G. Phillips. De kom hurtig i kontakt med santaler, og vi finner beretninger om santalerne i forskjellige misjonsblader fra slutten av 1830-årene.³

Misjonær G. Phillips er den misjonær som har gjort det første virkelige banebrytende arbeid blant santalerne. I 1845 begynte han en folkeskole for santaler. Han hadde da for alvor allerede tatt fatt på å studere santalspråket. The Calcutta Christian Observer for november 1845 forteller at den første lille lesebok på 8 sider, med latinske bokstaver, er trykt og tatt i bruk. I 1850 ble det utgitt en «Sequel to Santali Primer». Den var på 44 sider. Men nå er en gått over til å bruke det bengalske alfabet, og dette ble senere brukt i alt det litterære arbeid til A.F.W.B.M. I 1846 ble en skole for hjemløse begynt, senere også et lærerseminar.

I de misjonsmagasiner som er nevnt i notene nedenfor, finner vi i 1840—50-årene et rikt materiale når det gjelder santalerne. Bl. a. kan nevnes The Calcutta Christian Observer for januar 1847, som har en interessant artikkel om «Customs among the Santals». April-nummeret for 1848 av samme blad har også en språklig utgreiing om «The Santal verb, a curiosity».

Siste søndag i august 1847 ble førstegrøden av santalfolket høstet inn idet to unge gutter da mottok dåp. Disse to ble begge til stor hjelp i det videre misjonsarbeid blant santalerne. Den ene, Elias, ble misjonær Phillips' lærer i santali og hans gode medarbeider i hans oversettelsesarbeid. Elias døde av cerebral malaria i 1857. Den annen, Daniel, ble ansatt som lærer og gjorde et godt arbeid. Han døde av kolera i 1856.

Misjonær Phillips skrev også den første santalgrammatikk. Den utkom i 1852 og bærer titelen: «Introduction to Santali». Den er på 187 sider, inkl. en ordliste på nær opp til 5000 ord. I november 1852 la han siste hånd på oversettelsen av Lukas-evangeliet. Genesis og det meste av Exodus var da allerede oversatt. Noe senere kom også Johannes-evangeliet. Etter at dette var ferdig, reiste Phillips til Amerika på ferie, og da han den gangen var den eneste av misjonærene som kunne santali, ble det foreløpig stans i oversettelsesarbeidet. Men han gjenopptok arbeidet senere og oversatte flere deler av Bibelen. Det meste av hans oversettelsesarbeid vil en imidlertid ikke finne omtalt i den katalog som Bibelselskapet utgir, da A.F.W.B.M. trykte sine bøker og skrifter for det meste på eget trykkeri. Phillips døde i 1879. Fire av hans barn ble senere misjonærer.

Misjonær Phillips' og Orissamisjonens arbeid blant santalerne har vært av stor betydning, ikke bare direkte for santalarbeidet i Orissa hvor en livskraftig santalkirke er vokset frem, men også indirekte ved det grunnleggende forarbeid som ble gjort og som de senere santalmisjonere kunne dra nytte av.

Church Missionary Society

Denne misjon er den annen som tok opp santalarbeid. En tysk misjonær, Droese, i C.M.S.' tjeneste, begynte arbeid blant Mal Paharia-folket i begynnelsen av 1850-årene i Bhagalpur-trakten. Han kom også i kontakt med santalerne og fikk interesse også for dem.

Santalarbeidet innskrenket seg imidlertid til å åpne noen skoler blant dem. Men nettopp disse skoler var det som skulle bli av langt større betydning for santalarbeidet enn Droese

noengang hadde tenkt seg. I 1855 kom det store santalopprør. Det hadde sitt utspring i Bhagalpur-trakten. Den øverste britiske embetsmann i Bhagalpur var dengang G. Yule. Han la merke til at de santaler som hadde gått på misjonens skoler eller hatt noen nærmere forbindelse med misjonen, ikke deltok i opprøret. Etter at opprøret var slått ned, foreslo Yule for regjerings-myndighetene at der skulle opprettes skoler over hele Santal Parganas i samarbeid med C.M.S. (Santal Parganas som distrikt ble opprettet etter opprøret.) En storslått plan ble formet og gjennom C.M.S. sendt til Generalguvernøren for India. Denne godkjente planen, som i store trekk gikk ut på at regjeringsmyndighetene skulle betale lønn til lærerne, sørge for skoler og skolemateriell osv. Men C.M.S. skulle tilse og administrere hele arbeidet. Skoleundervisningen skulle gjelde så vel piker som gutter, og ta sikte på både praktisk og boklig utdannelse.

Men i brev av 22. juli 1857 fra Court of Directors, East India Company, blir planen kullkastet.⁴ Court of Directors har ingenting imot at der settes i gang skoler for santalerne, men det må skje uten noen forbindelse med en kristen misjon. Yule får dette negative svar, og blir samtidig pålagt å legge frem et nytt forslag på sekulær basis. Det gjør han også i et uhyre interessant brev til «The Secretary of the Government of Bengal», datert Bhagalpur 11. november 1857.⁵ Han legger her frem et forslag til undervisning blant santalerne som vil koste ca. 30.000 rupees om året. Men etter å ha trukket opp linjene for denne skoleopplæring, legger han til: «I have endeavoured to do what I am ordered and I must confess my heart is not in this work.» Han belegger dette og sier videre: «The Government education will be words and nothing else. Men possessing the qualifications I have mentioned (tidligere i brevet) are to be had (misjonærene), but the Government deliberately rejects their services I would be ashamed to propose a contraction of the noblest scheme of Education ever to my knowledge set on foot in India, were it not that I feel convinced the contraction would not last long I earnestly hope and firmly trust to see

swept away that mistaken policy, which has hitherto made us appear traitor to our God and coward before men »

Forandringer på det politiske område lot heller ikke vente lenge på seg. I 1857 kom Sepoy-opprøret, og etter at det var undertrykket, ble East India Company oppløst, og India lagt direkte under den britiske krone.

Santalerne ble heller ikke glemte. I 1862 ble en ny plan for santalernes utdanning vedtatt, idet regjeringen besluttet å betale 50 % av alle utgifter for de skoler som C.M.S. hadde begynt, og i fremtiden kom til å begynne. Dette Grant in Aid system fikk også vår misjon senere dra nytte av.

C.M.S. hadde i 1861⁶ 18 landsbyskoler for santalerne, 16 for gutter og 2 for piker. Tilsammen var der 549 elever. Samme år ble et lærerseminar åpnet i Taljhari. De første kristne lærere for seminariet fikk de fra baptistmisjonen i Orissa. C.M.S. døpte de første santaler i 1864.

En tidligere offiser i den britiske armé, major Puxley, var den første av C.M.S.-misjonærene som helt ofret seg for santalarbeid. Han kom til India i 1860 sammen med en luthersk misjonær, Lehman. Puxley betalte privat både deres reise og opphold på misjonsmarken. Puxley arbeidet ut fra Taljhari, Lehman fikk bygd en stasjon i Heranpur.

Puxley oversatte Matteus-evangeliet i 1868. Samme år kom også hans santalske ordliste: «Vocabulary of the Santali Language». Den inneholder ca. 5600 ord. Puxley bruker det latinske alfabet med diakretiske tegn, som også Skrefsrud senere gjorde.

C.M.S.-misjonærer har senere oversatt hele Bibelen til santali — kjent som Taljhari-oversettelsen til forskjell fra Benagaria-oversettelsen foretatt av Skrefsrud og Bodding. C.M.S. har også en livskraftig santalkirke i dag.

Indian Home Mission to the Santals

Vi kommer nå til Den nordiske Santalmisjon. Ute på misjonsmarken gikk den i mange år under navnet «Indian Home Mission to the Santals». Vi kjenner til hvordan Børresen og Skrefsrud kom ut til India som misjonærer i Gossnermisjonens tjeneste.

I slutten av 1865 kom det til brudd mellom dem og dette selskap. Et års tid førte de en temmelig flakkende tilværelse. Først bodde de hos en trondhjemmer som var ansatt i jernbaneetaten i Barackpore, senere en tid hos en tysk misjonær, Stern (ansatt i C.M.S.), og en tid ble de hjulpet av en bengalfamilie, Dutt.

Skrefsrud hadde i Purulia, på Gossnermisjonens felt, kommet i kontakt med santaler. Børresen forteller at han hadde lest om dem i et misjonsmagasin før han kom til India, og fattet interesse for dem. Gjennom sekretæren i Bibelselskapet i Calcutta ble de satt i forbindelse med en engelsk misjonær, Johnson. Denne arbeidet i tilknytning til det engelske baptistmisjons-selskap (B.M.S.), og var på den tiden plasert i Suri. Der var han kommet i forbindelse med santaler og allerede begynt å arbeide blant dem. Han tilbød nå Børresen og Skrefsrud samarbeid. «The basis of the co-operation should be the Union in Christ.» Den 15. oktober 1867 ble grunnstenen lagt til den nye misjonsstasjonen i Benagaria, kjent under navnet Ebenezer.

Den 5. april 1868 fant en begivenhet sted som ble av stor betydning for den nystartede misjon. Skrefsrud ble gjendøpt i Lower Circular Road Chapel i Calcutta. For en fullsatt kirke klargjorde Skrefsrud sine grunner for dette skritt, og deretter ble dåpen foretatt av den sveitsiske baptistmisjonær J. Wenger. Thomas Evans og Robert Carr fra Allahabad var også til stede og deltok i handlingen. Thomas Evans var fra Wales, og hadde arbeidet i India som misjonær i baptistmisjonens tjeneste siden 1855. Robert Carr var forretningsmann.

Skrefsrud og Børresen har senere alltid hevdet sin selvstendighet i forbindelse med Johnson og B.M.S. Imidlertid er det ingen tvil om at Johnson var den ledende i denne nye Santalmisjon inntil han forlot India senhøstes 1869, og det er heller ingen tvil om at B.M.S. regnet med at misjonen i sin tid skulle tilhøre dem.

Skrefsrud ble antatt som deres misjonær i 1867⁷ og tilkjendt et månedlig underhold på Rs. 100. Dette fortsatte til det endelige brudd med B.M.S. i 1877. Skrefsruds gjendåp bestyrket baptistene i deres antakelse at misjonen var en baptistmisjon,

og den førte også straks med seg en sterk oppslutning om misjonen i baptistkretser i India. Nå manglet imidlertid både B.M.S. og misjonærene på Ebenezer midler til dette arbeid. Derfor begynte Børresen å reise rundt på innsamlingsreiser over store deler av India. Men først da baptisterne riktig sluttet opp om dette, ble det fart over innsamlingen. Da han i november 1868 kom tilbake fra en slik reise, brakte han med seg Thomas Evans og Robert Carr. Carr hadde også med seg Rs. 2.500, som var inntekten av en basar holdt til inntekt for den nye misjon i Allahabad,⁸ den første basar for Santalmisjonen.

Den 10. november 1868 ble det så holdt et meget viktig møte på Ebenezer. Den dagen ble «Indian Home Mission to the Santals» stiftet. Thomas Evans, Robert Carr, Dr. Wenger og Larson (alle baptister) ble utnevnt til «Directing Elders». Under et senere møte på Ebenezer ble betegnelsen «Directing Elders» forandret til «Managing Committee» og et par nye medlemmer ble tilføyd. Thomas Evans ble valgt til sekretær og Robert Carr til kasserer. Misjonen skulle — bortsett fra det tilskudd Baptistelskapet ga — være uavhengig av støtte fra Europa. Midlene skulle samles inn i India. I Baptist Magazine for mai 1869 leser vi: «The plan has received the approval of the Lieutenant Governor of the North West Provinces, and pecuniary contributions have been generously bestowed by the late Viceroy Lord Lawrence, the Lieutenant Governor of Bengal, and by a numerous body of friends in various parts of Northern India.» Ledelsen for B.M.S. i Calcutta bifalt denne nye misjon, så meget desto mer som jo alle dens ledere var baptister.

I årene 1868—1876 finner vi Indian Home Mission to the Santals ofte nevnt i indiske aviser og misjonsblader. Det er særlig sekretæren, Thomas Evans, som skriver og henvender seg til venner i India om støtte til misjonsarbeidet blant santalerne. Og når Børresen nå reiste ut på sine «tiggerreiser», hadde han en anbefaling med i lommen, undertegnet av Evans og Carr. I denne sto det blant annet: «Our personal knowledge of the missionaries engaged, and of the interesting work carried on among the Santhals enable us cordially to recommend both

the Missionaries and their work to the Christian sympathy and support of the public in India. Dec. 1869.»⁹

Det var ikke lite midler som ble samlet inn i India. Dertil kom Skrefsrud og Børresen også i kontakt med mange som senere reiste hjem til England, men som fortsatte å vise sin kjærlighet til og interesse for misjonsarbeidet blant santalerne. Det er forbausende å se hvordan Indian Home Mission to the Santals ble kjent i vide kretser i India, lenge før en i våre hjemland hadde kjennskap til at der eksisterte en sådan misjon. Men så hadde de også en usedvanlig frimodighet, og var også personligheter av en sjelden karakter.

Vi kan ikke gå i detaljer hverken når det gjelder Skrefsruds og Børresens forhold til baptistmisjonen eller komiteen for Indian Home Mission to the Santals. Skrefsrud reiste til Europa i 1873—74 og knyttet nå forbindelse både med Norge og Danmark. Misjonen ble derfor ikke i samme grad som før avhengig av innsamling i India. I april 1874 oppløser Børresen «Managing Committee» og beholder kun tre av dens medlemmer som «Consulting Elders». I 1876—77 var Børresen på Europa-besøk. Nye kontakter ble knyttet med Danmark og Norge, og Børresen ble ordinert som misjonsprest i Den danske Kirke. Under hans hjemmeopphold kom det til fullstendig brudd med baptistene.

Men misjonsvenner i England utenfor baptistkretser fortsatte å støtte Indian Home Mission to the Santals like til etter århundreskiftet. Der var komiteer for santalmisjonen i Edinburgh, Glasgow, London osv. Særlig dr. Graham i Edinburgh var en varm santalvenn som levde og åndet for misjonen blant santalerne like til sin død i 1894. Han utgav i 1875 en liten bok om arbeidet i Santalistan: «The Gospel in Santalistan». Han utsendte også en rekke flyveskrifter, utga misjonsmarkens årsrapporter osv. Det er ingen enkeltperson i Santalmisjonens historie som misjonærene på misjonsmarken har hatt en så utstrakt korrespondanse med som dr. Graham.

Imidlertid var interessen for santalmisjonen i England og Skottland også i høy grad knyttet til det personlige kjennskap til misjonærene. Og da de ikke fikk sine egne representanter i

misjonærflokken, døde interessen ut etter hvert som de gamle døde og falt fra. Men det bør aldri glemmes i Santalmisjonens historie at engelske misjonsvenner både i India og England i stor grad bar arbeidet oppe i den perioden som vi med rette kan kalle for Indian Home Mission to the Santals.

Også våre første misjonærer fikk gjøre et banebrytende arbeid på mange områder innen santalsamfunnet. Skrefsruds santalgrammatikk fra 1873¹⁰ er vel kjent. Det er et standardverk innen santallitteraturen. Hans samlerarbeid om santalernes tradisjoner¹¹ er en gullgrube for enhver som ønsker å sette seg inn i santalsamfunnets struktur og utforming. Som salmedikter har han for alle tider skrevet sitt navn i santalfolkets historie,¹² og gjorde seg ellers til santalernes talsmann overfor myndighetene i en større grad enn noen annen misjonær eller embetsmann mellom dem. Men det vil føre for vidt i denne artikkel å komme nærmere inn på denne siden ved hans livsverk.

NOTER

¹ Heber, R. Lord Bishop of Calcutta, *Narrative of a Journey through the Upper Provinces of India*, London 1825, Vol. I, p. 270.

² Adam, W., *Third Report on the State of Education in Bengal*, Calcutta 1838, p. 26.

³ Jfr. *Calcutta Christian Observer*, *Calcutta Review*, *Friend of India*, *Christian Intelligencer* m. fl. (utg. i Serampur og Calcutta).

⁴ From the Court of Directors of the East India Company to The Government of India, dated 22nd July 1857. In the Record Room, Writers Building, Calcutta.

⁵ Kopi av brevet sitert i *Calcutta Christian Observer*, January 1860.

⁶ *Calcutta Christian Observer*, November 1861, p. 545.

⁷ Wenger, E.S., *Missionary Biographies*. Utr.manusk. Serampur.

⁸ Howard, J. E., *A Memoir of Robert Carr of Allahabad*. London 1886.

⁹ Original i Santalmisjonens arkiv, Dumka.

¹⁰ Skrefsrud, L. O., *A Grammar of the Santhal Language*. Benares 1873.

¹¹ *The Traditions and Institutions of the Santals*. Benagaria 1887.

¹² Gausdal, J. *Contribution to Santal Hymnology*. Bergen 1935. «There can be no doubt that the Santal Church will come to look upon Skrefsrud as the rarely gifted man who discovered a golden chord in the soul of the Santal people, and played on it to their joy and admiration, thereby drawing them to the eternal God» (p. 23).